Oponentský posudek na diplomovou práci: **„Výchovné metody mongolských kočovníků. Zvyklosti ve vybraných lokalitách“**

Branislav Makúch, 2013

Předložená diplomová práce se věnuje na nejvýš zajímavému a aktuálnímu tématu, které úzce souvisí s problémy moderního vývoje mongolské společnosti. Hlavním tématem práce je tradiční výchova dětí v pasteveckých rodinách, udržující kontinuitu vědomostí a dovedností nutných pro samotnou existenci a přežití kočovného pastevectví, a vliv moderního školství a dalších aspektů globalizace na tuto tradiční výchovu. Práce však zároveň přináší i zajímavé poznatky o fungování mongolského školství "moderního" typu. Téma je doposud málo zpracované a dosavadní práce pocházejí především z per mongolských badatelů.

Práce je rozdělená do třech hlavních oddílů - prvního, v němž autor zasazuje práci do historického a metodologického kontextu, druhý, hlavní oddíl, postavený zcela na diplomantově vlastním terénním výzkumu a třetí, ve kterém shrnuje své výsledky. V první části najde čtenář mimo jiné užitečný přehled typů tradičního vzdělání v Mongolsku posledních století. Stěžejní je však druhý oddíl, který shrnuje výsledky několikaleté samostatné práce v mongolském terénu a přináší množství důležitých poznatků o současné situaci ve výchově mongolských dětí.

Druhá kapitola přináší nejprve zajímavou případovou studii z mongolské venkovské školy, která dává jasný obraz o životě komunity dětí v internátním režimu a zaměstnanců školy a struktuře vztahů celé komunity. Obzvlášť cenný je autorův vhled do názorů a představ dětí, získaný systematickým zúčastněným pozorováním. Studie zároveň dává jasnou představu o místě a roli venkovských škol v životě mongolského kočovného obyvatelstva. V této části však najdeme také zajímavé informace o experimentech v oblasti moderní výchovy, jako je např.

jurtová školka.

Druhá část druhé kapitoly se zabývá vlastním předmětem práce, "etnopedagogikou". Na základě systematických terénních výzkumů autor vybral několik hlavních tématických okruhů, k nimž uvádí příklady z rozhovorů s mongolskými informanty a poté jejich výpovědi shrnuje a interpretuje. V každém okruhu se objevuje jako důležitý motiv proměna situace v etnopedagogice v průběhu života nejstarších informantů. Hodnocení současného stavu i minulosti informanty různých věkových kategorií, které je důležitým momentem v uvedeném materiálu, je velice cennou součástí práce. Sám výběr tématických okruhů (komunita, příroda a tradiční hry a hračky, dobytek, společenská hierarchie, tradiční hodnoty a průnik aspektů globální kultury) je důležitým výsledkem autorova výzkumu. Celkově tato část podává velice podrobný obraz života dětí na současném mongolském venkově a je bohatým a mnohostranným zdrojem informací pro další bádání. Právě tato část by mohla být základem pro autorovo další bádání, které by bylo vhodné zaměřit na samotný obsah tradiční kočovnické výchovy. Zároveň tato část přináší mnoho zajímavých dílčích informací, jako je výčet tradičních mongolských her známých mezi autorovými informanty.

Poznatky, které z terénního výzkumu vyplývají, jsou shrnuty v jednotlivých oddílech druhé kapitoly a v kapitole třetí. V závěru autor zdůrazňuje především množství námětů k dalšímu výzkumu.

Téma etnopedagogiky i výchovy obecně je v mongolistice mimořádně aktuální a minimálně prozkoumané. Přitom se dotýká přímo jádra proměn moderní kočovnické společnosti a jejího ohrožení globalizací, a souvisí úzce s budoucností kočovníků jako takových. Práce je cenná především díky rozsáhlému samostatnému terénnímu výzkumu, který autor dokázal uskutečnit a poskytuje množství systematicky utříděného původního materiálu, který bude možno využít v dalším bádání jak autora samotného, tak ostatních mongolistů. Pro mezinárodní mongolistiku by bylo přínosné část práce publikovat formou článku.

Práci doporučuji k obhajobě.

Veronika Zikmundová

25.1.2013 v Hailaaru